Μαθαίνουμε να ζούμε μαζί

Οικιακή Οικονομία
Α΄ Γυμνασίου

Οικογένεια και κοινωνικός περίγυρος
Επικοινωνία, ΜΜΕ και φιλία

Ενότητες 1.2–1.5

Αποστολή 01: το παιδί μιας ιστορίας

Ένα φανταστικό παιδί ετοιμάζεται για την πρώτη μέρα στο σχολείο.

Τι χρειάζεται για να νιώθει καλά,
να μαθαίνει και να συνεργάζεται με τους άλλους;

Σκέψου δύο ανάγκες και έναν άνθρωπο που μπορεί να βοηθήσει.

1.2 Οικογενειακή αγωγή

Αγωγή είναι οι ενέργειες και οι προσπάθειες που καταβάλλουν οι ενήλικοι, με σκοπό να προσφέρουν στο παιδί την κατάλληλη ψυχοσωματική και πνευματική ανάπτυξη για να μπορέσει να ενταχθεί σωστά στην κοινωνία.

Συμμετέχουν η οικογένεια,
το σχολείο και το κοινωνικό περιβάλλον.

Οι σκοποί της οικογενειακής αγωγής

Σωματική ανάπτυξη
Φροντίδα και κάλυψη αναγκών.

Διανοητική ανάπτυξη
Μάθηση, γνώσεις και απορίες.

Στην ηθική διάπλαση
Καλλιέργεια αξιών
Ειλικρίνεια, σεβασμός, ευγένεια και πρωτοβουλία.

Κοινωνικοποίηση
Μαθαίνουμε να συμμετέχουμε στην κοινωνική ζωή.

Κοινωνικοποίηση: μαθαίνουμε να συμμετέχουμε

Κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία ένταξης του ατόμου στην κοινωνία.

Μέσα στην οικογένεια πραγματοποιείται η πρώτη κοινωνικοποίηση του ανθρώπου, με τη μετάδοση των συνηθειών, των εθίμων, των παραδόσεων και των κοινωνικών αρετών.

επηρεάζει ολόκληρη τη ζωή του αρχίζοντας από τη βρεφική ηλικία

Παράδειγμα: περιμένω τη σειρά μου, συνεργάζομαι και αναλαμβάνω ευθύνες.

Φροντίδα και συναισθηματική ασφάλεια

Οι γονείς και οι άνθρωποι που φροντίζουν ένα παιδί καλύπτουν καθημερινές ανάγκες και προσφέρουν αγάπη.

Τροφή, στέγη, υγεία και εκπαίδευση.

Ασφάλεια, σταθερότητα, στοργή και ενδιαφέρον.

Οι γονείς έχουν να πραγματοποιήσουν διπλή αποστολή απέναντι στα παιδιά τους: βιολογική και συναισθηματική.

Χρόνος μαζί και σταθερή παρουσία

Το παιδί χρειάζεται ήρεμο περιβάλλον και ανθρώπους που το ακούν.

Ο χρόνος μαζί αποκτά αξία όταν περιλαμβάνει ουσιαστική προσοχή και κοινές δραστηριότητες.

Μια συζήτηση, ένα παιχνίδι ή ένα κοινό γεύμα μπορεί να γίνει ευκαιρία επικοινωνίας.

Όταν άλλοι αναλαμβάνουν τη φροντίδα

Πότε & Γιατί:
- απασχόληση και των δύο γονέων έξω από το σπίτι για πολλές ώρες
- αδυναμία των γονέων να αναθρέψουν τα παιδιά τους (π.χ. για οικονομικούς λόγους)
- απώλεια του ενός ή και των δύο γονέων

Μερική υποκατάσταση

Συγγενείς ή παιδικοί σταθμοί βοηθούν στη φροντίδα για μέρος της ημέρας ή προσωρινά.

Ολική υποκατάσταση

Υιοθεσία, αναδοχή και δομές παιδικής προστασίας.

Σε κάθε πλαίσιο, το παιδί χρειάζεται ασφάλεια, αγάπη και σταθερή φροντίδα.

Διάλογος, όρια και ενθάρρυνση

Η οικογενειακή αγωγή θα πρέπει να εμπνέεται από το σεβασμό προς το παιδί και να συντελεί στην ελευθερία και στην αυτονομία του και κυρίως στην αγάπη του για το συνάνθρωπο. Τα κύρια χαρακτηριστικά της οικογενειακής αγωγής:

Φιλική συμπεριφορά

Συζήτηση, μέσα από τη φιλική σχέση και την κατανόηση είναι ο πιο κατάλληλος τρόπος να λυθούν πιθανά προβλήματα. Αντίθετα, όταν οι γονείς προσπαθούν να επιβληθούν με τη βία, το παιδί μαθαίνει πως μόνο με τη βία μπορεί κανείς να κερδίζει.

Παροχές με όρια

Οι γονείς θα πρέπει να βάζουν όρια. Το παιδί που μεγαλώνει σ' ένα περιβάλλον όπου όλα του παρέχονται, γίνεται άτομο εγωιστικό, που δεν ξέρει να βάζει όρια στις απαιτήσεις του.

Συνεχής ενθάρρυνση.

Είναι σημαντικό οι γονείς να δείχνουν εμπιστοσύνη στις δυνατότητες του παιδιού και να το ενθαρρύνουν. Με τον έπαινο το παιδί παίρνει πρωτοβουλίες, αξιοποιεί τις κλίσεις και τα ταλέντα του και αρχίζει να αποκτά εμπιστοσύνη στον εαυτό του.

Αποστολή 02: μια διαφωνία για το παιχνίδι

Ένα παιδί θέλει να συνεχίσει το παιχνίδι. Ο ενήλικος που το φροντίζει ζητά να σταματήσει.

Σε ζευγάρια, γράψτε έναν σύντομο διάλογο
με κατανόηση, σαφές όριο και ενθάρρυνση.

Ποια φράση βοηθά περισσότερο τη συνεννόηση;

1.3 Ο κοινωνικός περίγυρος

Συγγενείς, γείτονες και φίλοι αποτελούν τον άμεσο και στενό κοινωνικό περίγυρο.

Η συναναστροφή θεωρείται σημαντική γιατί:
- Αναπτύσσει την αμοιβαιότητα, την αλληλοκατανόηση και τη συμπαράσταση σε δύσκολες στιγμές.
- Διαμορφώνει υποχρεώσεις και δικαιώματα.
- Μεταδίδει αξίες και γνώσεις.
- Διευρύνει τα ενδιαφέροντα των ατόμων.
- Ενισχύει τις οικογενειακές ρίζες και το πατριωτικό συναίσθημα

Οι σχέσεις συνδέονται με αμοιβαιότητα, δικαιώματα και ευθύνες.

Η κοινότητα και όσα μας προσφέρει

Ο άνθρωπος είναι από τη φύση του «κοινωνικό ον» και έχει έντονη την ανάγκη να εντάσσεται σε κοινωνικές ομάδες.

Η κοινότητα αποτελεί τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο των ανθρώπων, μέσα στον οποίο διευρύνονται οι κοινωνικές σχέσεις τους.

Στην κοινότητα συναντάμε σχολεία, αγορά, χώρους λατρείας και συλλόγους.

Η κοινότητα οργανώνει υπηρεσίες:
εκπαίδευση και περίθαλψη,
μεταφορές και κοινωνική στήριξη,
ασφάλεια και ψυχαγωγία.

Η κοινότητα παρέχει στους πολίτες:
- ασφάλεια και προστασία (π.χ. όργανα δημόσιας τάξης)
- ψυχαγωγία (π.χ. θέατρα, κινηματογράφος)
- εξυπηρέτηση (π.χ. μέσα μαζικής μεταφοράς)
- εκπαίδευση
- υγειονομική περίθαλψη
- κοινωνικές παροχές.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις

Ο άνθρωπος δημιουργεί διαπροσωπικές σχέσεις σε όλη την πορεία της ζωής του και σε κάθε περιβάλλον που κινείται, δηλαδή στο οικογενειακό, στο σχολικό και στο ευρύτερο κοινωνικό.

Οι σχέσεις μάς βοηθούν να νιώθουμε ότι ανήκουμε σε μια ομάδα και ότι οι άλλοι μάς αποδέχονται.

Κατανόηση, σεβασμός και συνεργασία στηρίζουν τη συνύπαρξη.

Οι σχέσεις στην οικογένεια

Οι διαφωνίες χρειάζονται ακρόαση και διάλογο από όλες τις πλευρές.

Τα αδέλφια μαθαίνουν να συνεργάζονται και να στηρίζονται.

Οι σχέσεις με μεγαλύτερους ανθρώπους προσφέρουν εμπειρίες και γνώσεις.

Το σχολείο ως μικρογραφία της κοινωνίας

Στο σχολείο συνεργαζόμαστε με πολλούς και διαφορετικούς ανθρώπους.

Μαθαίνουμε να εκφράζουμε τις ιδέες μας, να ακούμε διαφορετικές απόψεις, να είμαστε επιμελείς και να αναλαμβάνουμε ευθύνες.

Επίσης, το σχολείο προσφέρει σωματικά, πνευματικά και ηθικά εφόδια για τη σωστή ένταξη στην κοινωνία.

Συνεργασία, ευγένεια και συμμετοχή

Για την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία του σχολείου είναι απαραίτητη η τήρηση ορισμένων κανόνων και συγκεκριμένης συμπεριφοράς απ' όλα τα μέλη του σχολείου.

Τα τρία κύρια χαρακτηριστικά της ζωής μέσα στο σχολείο πρέπει να είναι:

Συνεργασία
Μοιραζόμαστε δουλειές, ιδέες και ευθύνες.

Ευγένεια
Σεβόμαστε συμμαθητές/-τριες και εκπαιδευτικούς.

Συμμετοχή
Παίρνουμε μέρος σε δράσεις και μαθητικές κοινότητες.

Η κοινότητα χρειάζεται τη συμμετοχή μας

Η κοινότητα μάς προσφέρει υπηρεσίες. Εμείς συμβάλλουμε στη φροντίδα της.

Σεβόμαστε τους κοινούς κανόνες και τα δικαιώματα των άλλων.
Συνεργαζόμαστε για όσα δεν μπορούμε να πετύχουμε μόνοι.

Οι νόμοι είναι απαραίτητοι για την ομαλή συνύπαρξη και την καλή λειτουργία της κοινότητας.
Επίσης, η αρμονική συνύπαρξη των πολιτών επιτυγχάνεται και μέσα από τη συνεργασία και τη συλλογικότητα.

Παράδειγμα: μια κοινή δράση για καθαρό σχολείο ή ασφαλή γειτονιά.

Αποστολή 03: μια αυλή για όλους

Η σχολική αυλή χρειάζεται βελτίωση για να τη χαίρονται όλοι.

Κάθε ομάδα προτείνει μία αλλαγή,
έναν δίκαιο κανόνα και έναν τρόπο
να συμμετέχουν όσοι χρησιμοποιούν την αυλή.

Πώς θα ακουστούν και οι πιο ήσυχες φωνές;

1.4 Επικοινωνία

Με την επικοινωνία ανταλλάσσουμε πληροφορίες, ιδέες και συναισθήματα.

Γνωρίζουμε καλύτερα τους άλλους, διευρύνουμε τη σκέψη μας και κάνουμε τις σχέσεις μας πιο φιλικές.

Επικοινωνία είναι η ανταλλαγή υλικών και πνευματικών αγαθών μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων.

Επικοινωνία

Η επικοινωνία αποτελεί φυσική ανάγκη για τον άνθρωπο.

- Κάνει τις ανθρώπινες σχέσεις πιο ευχάριστες και πιο φιλικές.
- Διευρύνει τον πνευματικό ορίζοντα του ανθρώπου & ανταλλάσσονται πληροφορίες και απόψεις.
- Μαθαίνει το άτομο να συναναστρέφεται με διαφορετικούς ανθρώπων και να γνωρίζει τις ιδέες, τις αξίες και τα ενδιαφέροντά τους

Προϋποθέσεις: ήπιο κλίμα, ελευθερία έκφρασης, ειλικρίνεια, σαφήνεια & καλοπροαίρετη διάθεση

Ο διάλογος μπορεί να αποτελέσει μέσο επίλυσης ειδικών κοινωνικών προβλημάτων (π.χ. σύγκρουση γονέων- παιδιών, διαζύγιο κ.ά.).
Με το διάλογο το άτομο:
- Εκφράζει τα συναισθήματά του.
- Βρίσκει ευκολότερα λύση στα προβλήματά του.
- Μοιράζεται τον πόνο του και νιώθει τη συμπαράσταση του συνομιλητή του.

Αποτελεσματική επικοινωνία

Μιλάμε καθαρά και ειλικρινά.

Ακούμε προσεκτικά και αφήνουμε χώρο στην άλλη άποψη.

Κρατάμε ήρεμο κλίμα και διάθεση συνεννόησης.

Ο διάλογος στις δυσκολίες

Ο διάλογος μάς βοηθά να εκφράσουμε όσα νιώθουμε και να κατανοήσουμε καλύτερα μια δυσκολία.

Όταν μοιραζόμαστε μια ανησυχία με άνθρωπο που εμπιστευόμαστε, μπορούμε να βρούμε στήριξη.

Έχουμε δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και επιλέγουμε τι θέλουμε να μοιραστούμε.

Τρόποι επικοινωνίας

Λεκτική
Επικοινωνούμε με λέξεις και γλώσσα.

Μη λεκτική
Εκφράζουμε μηνύματα με βλέμματα, κινήσεις και εικόνες.

Μαζική
Ένα μήνυμα φτάνει σε μεγάλο κοινό, π.χ. μέσω τηλεόρασης.

Μηνύματα που αλλάζουν μορφή

Οι άνθρωποι επικοινωνούν με πολλούς τρόπους: σήματα, γραπτά μηνύματα και ψηφιακά μέσα.

Ένα μήνυμα μπορεί σήμερα να φτάσει γρήγορα σε ανθρώπους που βρίσκονται μακριά.

Ένα προσωπικό μήνυμα και μια δημόσια ανάρτηση έχουν διαφορετικό κοινό.

Αποστολή 04: το ίδιο μήνυμα αλλιώς

«Ποτέ δεν με ακούς! Θέλεις πάντα να γίνεται το δικό σου!»

Πώς θα έλεγες το ίδιο παράπονο
με σαφήνεια και ήρεμο τρόπο;

Περιέγραψε τι έγινε, πώς ένιωσες και τι θα ήθελες να αλλάξει.

Τα ΜΜΕ: τι μας προσφέρουν;

Μας ενημερώνουν και μεταφέρουν ειδήσεις από μακρινά μέρη.

Προσφέρουν ψυχαγωγία και ευκαιρίες μάθησης. Μπορούν να καλλιεργούν τη σκέψη και τη φαντασία.

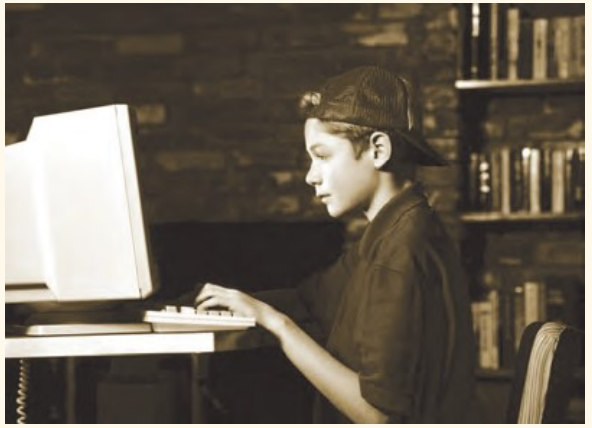
Το περιεχόμενό τους επηρεάζει τις αξίες, τις ιδέες και τον τρόπο ζωής μας.

Τα ΜΜΕ: τι χρειάζεται προσοχή;

Δεν είναι κάθε περιεχόμενο αξιόπιστο ή κατάλληλο.

Η υπερβολική χρήση μπορεί να περιορίζει τον χρόνο για παρέα, ξεκούραση και άλλες δραστηριότητες.

Οι συσκευές και οι αγορές έχουν κόστος.

Πλεονεκτήματα ΜΜΕ	Μειονεκτήματα ΜΜΕ
Πληροφορούν	Προβάλλουν ασήμαντα γεγονότα
Προβληματίζουν, καλλιεργούν τη σκέψη και τη φαντασία	Προβάλλουν συχνά γεγονότα και πρότυπα παραβατικής συμπεριφοράς
Κάνουν πιο εύκολη και γρήγορη την επικοινωνία	Μειώνουν το χρόνο που τα μέλη της οικογένειας
Διαμορφώνουν αξίες και τρόπους ζωής	Υποκαθιστούν την επικοινωνία των γονέων με τα παιδιά
Μειώνουν τις αποστάσεις, μεταφέροντας τα νέα του κόσμου ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές	Έχουν οικονομικό κόστος και αυξάνουν τις υλικές ανάγκες και τις απαιτήσεις των μελών της οικογένειας (καταναλωτισμός).
Ψυχαγωγούν και διασκεδάζουν.	Βλάπτουν την υγεία όταν το άτομο κάνει υπερβολική χρήση αυτών (π.χ. ηλεκτρονικός υπολογιστής, κινητό τηλέφωνο).

Η διαφήμιση και οι επιλογές μας

Η διαφήμιση είναι ένα «φαινόμενο» που εισέβαλε δυναμικά στην καθημερινή μας ζωή με την ανάπτυξη των ΜΜΕ.

Η διαφήμιση προσπαθεί να μας πείσει να αγοράσουμε ένα προϊόν ή μια υπηρεσία.

Στόχος: πειθώ για αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας.

Μορφές: τηλεόραση, ραδιόφωνο, έντυπα, επιγραφές και αφίσες. Ψηφιακή διαφήμιση ως διδακτική εφαρμογή.

Μέσα πειθούς: χιούμορ, μουσική, εικόνα, αισθητική, προσφορές.

Μπορεί να μας ενημερώνει χρήσιμα ή να μας παραπλανά.

Ανάγκη, επιθυμία και οικογενειακός προϋπολογισμός

Με τη μουσική, την εικόνα, το χρώμα, την κίνηση, τα μηνύματα και με διάφορα τεχνάσματα (παραπλανητική διαφήμιση) η διαφήμιση κεντρίζει το ενδιαφέρον και την περιέργεια των μελών της οικογένειας, και κυρίως των παιδιών, ώστε να αγοράζουν προϊόντα τα οποία δεν έχουν πολλές φορές πραγματικά ανάγκη

Πριν αγοράσουμε, εξετάζουμε αν το προϊόν μάς χρειάζεται και αν μπορούμε να το πληρώσουμε.

Οι συνεχείς αγορές μπορούν να πιέσουν τον οικογενειακό προϋπολογισμό.

Η αξία μας δεν εξαρτάται από τα πράγματα που έχουμε.

Κριτική σκέψη μπροστά στην οθόνη

Ποιος δημιούργησε το μήνυμα;

Ποια στοιχεία στηρίζουν όσα λέει;

Θέλει να με ενημερώσει, να με ψυχαγωγήσει ή να με πείσει;

Επιλέγουμε περιεχόμενο και κρατάμε χρόνο για τη ζωή εκτός οθόνης.

Αποστολή 05: ντετέκτιβ διαφήμισης

«Με αυτά τα παπούτσια θα γίνεις ο πιο δημοφιλής της τάξης! Μόνο σήμερα!»

Τι υπόσχεται; Ποιο συναίσθημα προσπαθεί να προκαλέσει;
Ποια πληροφορία λείπει;

Γράψε δύο ερωτήσεις που θα έκανες πριν αγοράσεις.

1.5 Ο χαρακτήρας και η κοινωνικότητα

Χαρακτήρας είναι το σύνολο των μόνιμων και ουσιαστικών γνωρισμάτων κάθε ανθρώπου, με τα οποία διαφοροποιείται από τους άλλους ανθρώπους

Η καλλιέργεια του χαρακτήρα είναι μια διαδικασία που συντελείται σταδιακά και επηρεάζεται από την κληρονομικότητα, το φυσικό περιβάλλον (έδαφος, κλίμα) και το κοινωνικό περιβάλλον (κοινότητα, οικογένεια, σχολείο).

Ο χαρακτήρας περιλαμβάνει σταθερά γνωρίσματα που μας ξεχωρίζουν ως πρόσωπα. Καλλιεργείται σταδιακά μέσα από τις εμπειρίες, τις επιλογές και τις σχέσεις μας με άλλους.

Στην εφηβεία είναι πολύ σημαντικό ο/η νέος/-α να καλλιεργεί το χαρακτήρα του με ηθικές αξίες, ώστε να είναι ικανός/η να ξεπερνά τα προβλήματα της ηλικίας του/-ης και να προοδεύει ατομικά και κοινωνικά.

Αλληλοσεβασμός

Σέβομαι τον εαυτό μου και αναγνωρίζω την αξία του άλλου ανθρώπου.

Ακούω τη διαφορετική άποψη, αποδέχομαι τη διαφορετικότητα και σέβομαι τα όρια των άλλων.

Στις σχέσεις, ο σεβασμός χρειάζεται να είναι αμοιβαίος.

Η αξία της φιλίας

Οι φίλοι μοιράζονται ενδιαφέροντα, σκέψεις και δυσκολίες.

Είναι καταφύγιο σε κάθε δυσκολία

Ικανοποιεί την ανάγκη για επικοινωνία.

Βοηθά την αυτογνωσία μέσα από την παρέα.

Αναπτύσσει την αλληλεγγύη και τη συνεργασία, την άμιλλα και την ανθρωπιά.

Τι χρειάζεται μια αληθινή φιλία;

Εμπιστοσύνη και ειλικρίνεια.
Χρόνος, προσοχή και κατανόηση.

Στήριξη στις δυσκολίες και χαρά για όσα καταφέρνει ο άλλος.

Η φιλία αφήνει χώρο και για άλλες σχέσεις και ενδιαφέροντα.

Σημερινές δυσκολίες: Ο γρήγορος ρυθμός της ζωής, οι μακρινές αποστάσεις, η ενασχόληση των εφήβων με πολλές δραστηριότητες

Σχέσεις στην εφηβεία

Οι αλλαγές και το ενδιαφέρον για σχέσεις εμφανίζονται με διαφορετικό ρυθμό σε κάθε έφηβο.

Δεν χρειάζεται να μιμούμαστε τους άλλους ή να αποδεικνύουμε ότι μεγαλώσαμε.

Οι σχέσεις χρειάζονται σεβασμό, ειλικρίνεια και κατανόηση.

Αποστολή 06: φίλος ή πίεση;

«Αν είσαι πραγματικός φίλος μου, δεν θα κάνεις παρέα με κανέναν άλλο».

Πώς θα ένιωθε το πρόσωπο που το ακούει;
Ποιο χαρακτηριστικό της φιλίας λείπει;
Πώς θα μπορούσε να απαντήσει;

Μια καλή σχέση σέβεται την ελευθερία και τα όρια και των δύο.

Γρήγορο παιχνίδι: σωστό ή λάθος;

Α. Μόνο η οικογένεια συμμετέχει στην αγωγή του παιδιού.

Β. Η επικοινωνία μπορεί να γίνεται και χωρίς λέξεις.

Γ. Κάθε διαφήμιση δίνει όλες τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε.

Δ. Η αληθινή φιλία απαιτεί να έχουμε μόνο έναν φίλο.

Οι ιδέες που παίρνουμε μαζί μας

Η αγωγή στηρίζει την ανάπτυξη και τη συμμετοχή στην κοινωνία.

Ο διάλογος και η συνεργασία βελτιώνουν τις σχέσεις μας.

Εξετάζουμε κριτικά τα μηνύματα και σεβόμαστε τους άλλους.

Εισιτήριο εξόδου: μία πράξη που βοηθά τη συνύπαρξη.